

Natur och Miljö

svenska **nu**

36-leken med Ålandstema

Material:

36 st ordkort, facitbricka, (jätte)tärningar.

Förberedelser:

Häng upp de 36 lapparna i skogen. Lapparna ska inte vara gömda utan synas bra.

1. Gruppen delas in i lag med 3-5 elever.
2. Lagen bestämmer sig för ett djurläte de ska använda som lockrop.
3. Lagen kastar sedan tärningen och ställer sig på sina startpunkter.
4. Vid signal får de ge sig ut och leta efter den siffra de fått.
5. När någon i gruppen hittat siffran lockar de till sig de andra genom sitt ljud. De memorerar ordet på lappen och springer tillbaka till en lekledare. De ska inte ta med sig lappen!
6. Gruppen meddelar siffra och kodord till ledaren. Om ordet är rätt får de ett uppdrag att utföra.
7. När de utfört uppdraget får de kasta tärningen igen. Siffran adderas till den förra, t.ex. om de först kastade en tvåa och sen en femma blir det $2+5=7$ som de ska leta efter som följande. Detta upprepas tills något lag hittar den sista lappen.

Viktigt!

- Gruppen måste hållas samlad för att uppdragen ska godkännas. Lapparna måste hänga kvar.
- Om någon fäller en lapp och inte genast plockar upp den kastas de tillbaka sex siffror.

36-leken med Ålandstema

1. GULLVIVA

Ålands landskapsblomma är den gula gullvivan. Hitta något gult! (Keltainen kevätetikko on Ahvenanmaan maakuntakukka. Etsikää jotain keltaista!)

2. ÅLANDSPANNKAKA

med sviskonsylt och snömos äter man på Åland. Vad är snömos, vad tror ni? Och vilken färg tror ni det har? Hitta något som har samma färg och visa till läraren. (Ahvenanmaan pannukakkua syödään lumusoseen ja ”snömosin” kanssa. Mitä se on? Etsikää jotain samanväristä!)

3. RÖD GRANIT

På Åland är bergen röda. Hitta något rött. (Ahvenanmaan kalliot ovat punaisia. Etsikää jotain punaista!)

4. SKÄRGÅRD

Åland består av 6700 större öar och skär. Räkna alla era fingrar och tår, hur många har ni i gruppen tillsammans? (Ahvenanmaan kuuluu yli 6700 saarta ja luotoa. Montako sormea ja varvasta teidän ryhmässänne yhteensä on?)

5. ÖSTERSJÖN

Åland ligger mitt i Östersjön. Nämn 3 länder som gränsar till Östersjön. (Ahvenanmaa on keskellä Itämerä. Mainitse kolme maata, jotka ympäröivät Itämerä.)

6. HAVTORN

På Åland trivs havtornbuskar. Bären är fulla av c-vitaminer! Ge 2 exempel på produkter man kan laga av havtorn. (Ahvenanmaalla kasvaa tyrnipensaita, joiden marjoissa on paljon c-vitamiinia. Mitä tyrnimarjoista voi valmistaa? Keksi kaksi esimerkkiä.)

7. ÄPPELRIKE

På Åland odlas 70% av Finlands alla äppel. På våren blommar äppelträden vackert. Men vem hjälper till att äppelblommen pollineras och så småningom bildar äppel? (Ahvenanmaalla viljellään 70 % Suomen omenoista. Keiden avulla omenapuut pölyttyvät ja siten tuottavat omenoita?)

8. LÖVÄNGAR OCH STRANDÄNGAR

På Åland finns det många lövängar. Hitta 3 olika sorters löv! (Ahvenanmaalla on paljon lehdesniittyjä. Etsikää 3 erilaista lehteä!)

9. ALLEMANSRÄTTEN

På Åland får man fiska om man köper ett fiskekort. Bygg en fisk av naturmaterial! (Jokamiehenoikeudet. Kalastus on Ahvenanmaalla sallittua vain kalastuskortilla. Rakentakaa luonnonmateriaaleista kala!)

10. FYRAR RUNT ÅLAND

Den äldsta fyren byggdes på 1800-talet. Förr bodde fyrvaktaren på ön invid fyren med sin familj. Nämn 3 saker som ni tror att de jagade/fiskade? (Ahvenanmaan vanhin majakka rakennettiin 1800-luvulla. Aiemmin majakanvartijat asuivat perheineen majakkasaarilla. Keksikää 3 asiaa, joita luulette heidän metsästäneen/ kalastaneen?)

11. SEGELFARTYGET POMMERN

byggdes år 1903. Det är det enda bevarade 4-mastade fraktsegelfartyget i världen. Bygg ett skepp med master av er själva och segla runt läraren 4 varv. (Purjelaiva Pommern on maailman ainoa 4-mastoinen rahtipurjelaiva. Tehkää itsestänne purjelaiva ja purjehtikaa opettajan ympäri 4 kierrosta.)

12. SJÄLVSTYRT ÖRIKE

Åland har en egen regering och ett eget lagting (motsvarar riksdag). Hitta på en lag som ni önskar att följs. (Ahvenanmaalla on itsehallinto ja he päättävät omista sisäistä asioistaan. Keksikää laki, jota te haluaisitte noudatettavan.)

13. SVENSKA

På Åland talar man svenska men man kan lära sig finska i skolan. Hur många språk kan er grupp tala tillsammans? Gå till en vuxen och berätta. (Ahvenanmaan kieli on ruotsi, ja suomea voi oppia koulussa. Mitä kieliä te osaatte? Kuinka monta niitä on yhteensä?)

14. På Åland finns det 3 arter av **ORMAR**

- huggorm, snok och hasselsnok. Hämta 20 kottar och gör en orm av kottarna. (Ahvenanmaalla on 3 eri käärnelajia; kyy, rantakäärme ja kangaskäärme. Rakentakaa käärme 20 kävystä!)

15. Ålands huvudö's längsta avstånd på land är **50 KM**

Hur många meter lång är ni tillsammans? (Ahvenanmaan pääsaari on 50 km pitkä. Kuinka monta metriä te olette yhteensä?)

16. **ÅLANDS FLAGGA**

Ålands flagga är blå, gul och röd. Laga Ålands flagga av pinnar. (Ahvenanmaan lipussa on sinistä, keltaista ja punaista. Tehkää Ahvenanmaan lippu oksista ja risuista.)

17. **APOLLOFJÄRILEN**

På en ö som heter Föglö i Ålands skärgård bor det en stor ovanlig fjärilsart som har stora vita vingar med röda ringar på. Gå till en vuxen och visa med rörelser fjärilens utveckling från ägg, larv, puppa till färdig fjäril. (Föglön saarella elää harvinaisia Apolloperhosia. Esittäkää liikkeillä opettajalle perhosen kehitys munasta toukaksi, ja kotelosta valmiiksi perhoseksi.)

18. På Åland finns **16 KOMMUNER**

Gör 16 X-hopp! (Ahvenanmaalla on 16 kuntaa. Tehkää 16 X-hyppyä!)

19. **ÅLAND HAR 30000 INVÅNARE**

Hur många är ni i er skola? Ropa en hejaramsa till alla era skolkompisar. (Ahvenanmaalla on 30000 asukasta. Kuinka monta henkeä on teidän koulussanne? Keksikää kannustushuuto kavereillenne!)

20. **FRIMÄRKE**

Åland har egna frimärken. Hitta ett naturföremål som är lika litet som ett frimärke. (Ahvenanmaalla on omia postimerkkejä. Etsikää postimerkin kokoinen asia luonnosta.)

21. **HAVSÖRNNEN**

är Ålands landskapsfågel. Det är en mäktig rovfågel som kan bli 2,5 meter i vingspann. Hitta något som är ca 2,5 meter långt. (Ahvenanmaan maakuntalintu merikotkan siipien kärkiväli voi olla 2,5 m. Etsikää jokin yhtä pitkä asia.)

22. **FRISBEEGOLF**

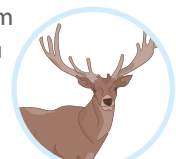
På Åland finns det många frisbeegolfbanor. Be alla i laget plocka upp en kotte och pricka ett träd från 3 meters håll. Alla i laget ska pricka trädet! (Ahvenanmaalla on useita frisbeegolfkenttiä. Heittäkää kävyillä n. 3 metrin päässä olevaa puuta, kunnes kaikki osuvat!)

23. **MÄRDHUNDAR**

finns det gott om på Åland. Mårdhunden lufsar omkring på natten. Lufsa runt ett träd som en mårdhund. (Ahvenanmaalla on paljon supikoiria, jotka kuljeskelevat öisin. Kävelkää puun ympäri kuin supikoirat!)

24. **RÅDJURET**

skäller nästan som en hund. Skäll lika många gånger som du är gammal. (Metsäauris ääntelee lähes kuin koiria. Haukahtakaa ikänne verran!)

25. **ROddbÅT**

är bra att ha om man bor omgiven av ett hav. Kan du visa hur man ror? (Saarella on hyvä olla soutuvene. Näyttäkää miten soudetaan.)

26. **SÄL**

De första människorna som kom till Åland levde på strömming och säl. Gå till en vuxen och låt som en säl medan du klappar händerna. (Ahvenanmaan ensimmäiset asukkaat elivät silakoilla ja hylkeillä. Äänelkää opettajalle kuin hylkeet ja taputtakaa käsiä.)

27. VATTENSALAMANDERN är fridlyst i hela EU. Den lever både på land och i vatten. På våren lägger den sina ägg i vattendrag som är fisk och kräftfria. När de rör sig går de i **passgång** dvs. två ben på samma sida förflyttas framåt på samma gång. Dela in er i par och gå som en salamander runt en lärare. *(Maalla ja vedessä elävä vesilisko on rauhoitettu EU:ssa. Keväisin se laskee munansa vesirajaan. Kävellessään se liikuttaa saman puolen jalkoja yhtä aikaa. Kulkekaa pareittain opettajan ympäri kuin vesiliskot!)*

28. GOLF På Åland finns det flera fina golfbanor. Hämta en kotte och skjut iväg den med en pinne som om du var på en golfrunda. *(Ahvenanmaalla on useita golfkenttiä. Kokeilkaa lyödä käpyä oksalla kuin olisitte golfkierroksella.)*

29. ORKIDEÉR är vanliga på Åland. Får man plocka dem? *(Orkideat ovat tavallisia Ahvenanmaalla. Saako niitä poimia?)*

30. IDEGRANEN växer vilt på Åland. Den har mjuka barr, röda kottar och är giftig. Spring 4 varv runt en vanlig gran. *(Euroopanmarjakuusi kasvaa villinä Ahvenanmaalla. Siinä on pehmeät neulaset ja punaiset kävyt ja se on myrkyllinen. Juoskaa neljä kierrosta tavallisen kuusen ympäri!)*

31. BARKBORREN är en skalbagge som gör mycket skada på granskogar på Åland. Den lägger sina ägg under barken på granar och det slutar med att granen dör. Hitta en pinne med insektsgångar i. *(Kaarnakuoriaiset aiheuttavat paljon tuhoa Ahvenanmaan kuusimetsissä. Se munii kuusien kaarnan alle, ja lopulta kuusi kuolee. Etsikää oksa, jossa on hyönteisten tekemiä koloja.)*

32. NATUREN på Åland är vacker att vandra i. Ropa högt tillsammans: **Inget skräp får lämnas kvar, lämna skogen som den var!** *(Ahvenanmaan kauniissa luonnossa on hyvä vaeltaa. Huutakaa yhdessä "Inget skräp får lämnas kvar, lämna skogen som den var!")*

33. SJÖFÅGLAR Ejdern har alltid varit viktig för älänningar. Förr jagade man dem och lagade kuddar av deras dun. Nu har arten minskat och ejdern är **fridlyst**. Vad betyder det? Berätta till en vuxen. *(Haahka on aina ollut tärkeä ahvenanmaalaisille. Ennen niitä metsästettiin ja untuvista tehtiin tyynyjä. Nyt laji on rauhoitettu. Mitä se tarkoittaa? Kertokaa opettajalle.)*

34. ISS INGA JÅLA! Är äländsk dialekt och betyder ungefär "låt bli att prata strunt". Ropa det högt! *(Ahvenanmaan murteessa "Iss inga jåla" tarkoittaa suunnilleen "älä puhu pötyä". Huutakaa kovaan ääneen "Iss inga jåla!")*

35. SJÖFARTEN Skeppohoj! Sjöfarten är viktig på Åland. Det går många färjor till och från ön och många som bor på Åland jobbar till sjöss. Sjung en sång om en båt! *(Hiiohoi! Merenkulku on tärkeää Ahvenanmaalla, moni työskentelee merillä ja kulkee lautoilla. Keksikää laiva-aiheinen laulu!)*

36. MARIEHAMN Ålands enda stad heter Mariehamn. Den kallas också för "De tusen lindarnas stad". Linden är ett lövträd. Hitta 10 löv och bygg en cirkel av dem. *(Ahvenanmaan ainoa kaupunkia Maarianhaminaa kutsutaan myös tuhansien lehmusten kaupungiksi. Lehmus on lehtipuu. Etsikää 10 lehteä ja muodostakaa niistä ympyrä.)*

1. GULLVIVA

2. ÅLANDSPANNKAKA

3. RÖD GRANIT

4. SKÄRGÅRD

5. ÖSTERSJÖN

6. HAVTORN

7. ÄPPELRIKE

**8. LÖVÄNGAR OCH
STRANDÄNGAR**

9. ALLEMANSRÄTTEN

10. FYRAR RUNT ÅLAND

**11. SEGELFARTYGET
POMMERN**

12. SJÄLVSTYRT ÖRIKE

13. SVENSKA

14. ORMAR

15. ÅLANDS HUVUDÖ

16. ÅLANDS FLAGGA

17. APOLLOFJÄRILEN

18. KOMMUNER

19. INVÅNARE

20. FRIMÄRKE

21. HAVSÖRN

22. FRISBEEGOLF

23. MÅRDHUND

24. RÅDJUR

25. RODDBÅT

26. SÄL

27. VATTENSALAMANDER

28. GOLF

29. ORKIDÉER

30. IDEGRANEN

31. BARKBORR

32. NATUR

33. SJÖFÅGLAR

34. ISS INGA JÅLA!

35. SJÖFARTEN

36. MARIEHAMN